

Encomanar el gust per la lectura

L'exemple de casa i les activitats compartides al voltant del llibre són eines essencials per fer llegir la canalla

BELÉN GINARÍ

 FOTO: J. PIZABRO / C. AYSER
 s una escena habitual en molts llars amb nens. Però

normalment es fa sense que se sigui conscient que és la manera més genuïna d'associar l'lectura i plaer. El pare o la mare, assegut als peus del llit del seu fill, li llegeix el conte d'abans d'anar a dormir. L'infant ho espera com a part d'un ritual, i les rutines li donen seguretat. La proximitat i el moment compartit entorroxen vinclat entre l'adult i el nen. Però és que a més, d'una manera molt natural, s'estan posant les bases perquè el moment identifiqui i la lectura com una activitat plaent. És una excel·lent introducció al món dels llibres i, molt més important, a la comprensió lectora, especialment si s'atreveix el diàleg sobre la història compartida. La investigadora Isabel Solé, del departament de psicologia evolutiva de la Universitat de Barcelona, ho explica amb claredat: és molt més fàcil

engrescar els nens "quan els progenitors aprecien la lectura i llegir es per a ells una activitat freqüent".

Perquè si l'escola es reserva normalment l'aprenentatge formal de la lectura, les famílies, de manera molt natural, poden posar les bases per facilitar l'alfabetzació. Abans d'arribar a l'edat escolar i emfortir-se amb algun dels mètodes utilitzats amb aquesta finalitat, els nens ja han viscut nombroses situacions que els familiaritzen amb les lletres. Venen que els pares escriuen correus electrònics, llegeixen el diari o un llibre, preparen la llista de la compra.

D'aquesta manera van interioritzant alguns coneixements que seran una feïtlla llavor per a l'aprenentatge reglat. En són bons exemples el Miquel i la Sara, dos bessons de tres anys acabats de fer, que des de fa mesos van pel carrer intentant desxifrar totes les lletres que venen. "Van comentar a interressa-s'hi de ben menuts, els vaig comprar un abecedari-puzle

de fusta que els ha anat molt bé per aprendre l'alfabet, i associem cada lletra amb alguna cosa que els és familiar; la inicial dels seus noms; la del pare i el meu, la d'alguns aliments que els agraden molt..."; explica la mare.

Com ho fem?

El tema dels mètodes, per cert, genera controvèrsia entre els docents i experts, tot i que a grans trets es pot diferenciar entre els que parlexen de petits elements de significat -els fonemes o les síl·labes- i els que treballen unitats

més grans per buscar el sentit al text o el paràgraf. "He treballat en l'alfabetzació tant de nens com d'adults; i la meua experiència és que si no partim d'unitats petites i les associem a un so determinant, com el títol de la caza, és molt difícil avançar en l'aprenentatge", explica Susana Ferrer, actualment tutora d'un grup de primer en una escola pública. Però assolir aquesta associació requereix que els petits entenguin el funcionament del nostre sistema d'escriptura alfabètic; explica Isabel Solé, i això implica un procés dilatat i nombroses experiències en què és imprescindible que els petits vegin entenen el que és essencial, que

l'escrit d'un missatge, que es pot interpretar. Més enllà de com, el que sí que sembla que genera consens entre els professionals del tema -com a mínim entre un ampli sector d'experts- és que el que és realment important no és aprendre a reproduir amb exactitud

MIRALL. El paper de la família en l'aprenentatge de la lectura és essencial. Anar junts a la biblioteca és una bona manera de fomentar-ho.

El més important no és tant saber reproduir un text com entendre què s'hi diu

"No han de veure la lectura com una obligació, sinó com un dret que poden exercir", diu Isabel Solé, investigadora

un text escrit, sinó entendre què hi diu. Anar del contingut a la forma, tant quan es llegeix com quan s'escriu i dotar de sentit el que només n'és una representació gràfica. "A més, el lector que comprèn el que llegeix pot gaudir llegint, i trobar en la lectura una font de plaer i un mitjà d'erassió del món quotidià a través d'una experiència que li permet introduir-se en altres mons, reals i imaginats, passats o hipotètics. Tal vegada perquè hem atribuït gran importància al poder de la lectura com a estratègia d'aprenentatge hem obviat injustament aquesta dimensió íntima, personal, que forma part de la seva mateixa essència", diu Solé.

Família protagonista

El paper de la família en l'aprenentatge de la lectura és essencial, tan dins del com fora de casa. Anar junts a la biblioteca és una bona manera de fomentar-ho. I des de les biblioteques hi col·laboren amb un programa específic

EXEMPLE. Que vegin els pares amb llibres a les mans facilitant que els nens s'interessin per la lectura.

d'activitats, pensat per atarvorir l'amor per la lectura com el programa *Lletres petites*, de la Xarxa de Biblioteques de Barcelona. Quan pares i fills remunem junts entre els prestatges plens de llibres, o quan assisteixen a una sessió de contes, es comença de manera natural el gust per la lectura.

Però aquest suport familiar no s'ha d'esgotar en la primera infància. Al contrari, és important acompanyar el fill en totes les etapes formatives, reforçant un vincle afectiu cap al llibre que, a més de sustentar-se en l'exemple, també ho ha de fer en el diàleg, en la resolució de dubtes, en la lectura compartida. I també en l'estratègia per tornar a despertar el cinquè envers el llibre, que, pot ser per la dificultat d'interessos, es pot adormir una mica durant l'adolescència. "Els nois han de veure la lectura no com una obligació, sinó com un dret que poden exercir. Fer que la lectura sigui una cosa plaent i

habitual, aprofitar la tirada d'algunes obres literàries o de pel·lícules que hi estan basades per deixar caure determinats llibres a casa, aprofitar les vacances per trobar un forat per llegir, "especialment, llegir nosaltres", aconsella la professora Isabel Solé.

Mètode vingut del Japó
L'any 1991 aterrava a l'estat espanyol el mètode Kumon, un programa per millorar el rendiment dels alumnes en matemàtiques i lectura desenvolupat per un professor japonès. Mentre intentava ajudar el seu fill en les tasques escolars, el senyor Toru Kumon va descobrir que els millors resultats arribaven quan treballava a partir dels interessos, la curiositat i les capacitats de l'infant. A Espanya el programa de lectura no va arribar fins al 2009. En l'actualitat, a Catalunya i les Balears hi ha 92 acadèmies Kumon, en 86 de les quals s'hi imparteix el programa de lectura. Es tracta d'un cicle formatiu

que es va ferit cada cop més complex i que té com a objectiu fomentar l'autoaprenentatge.

L'alumne treballa sota la supervisió d'un tutor i va a l'acadèmia un parell de cops a la setmana per avaluat els seus progressos i rebre els deures que haurà de fer a casa. Roberto González, responsable de comunicació de Kumon, indica que la implicació de la família és fonamental per al bon funcionament del mètode. El nen ha de treballar a casa entre 15 i 30 minuts diaris, cada dia de l'any, i els pares n'han de fer la supervisió a partir de les pautes marcades pel tutor: "Més enllà d'aprendre matemàtiques o lectura, l'objectiu principal és fer que el nen desenvolupi el seu potencial d'aprenentatge. El mètode Kumon i ajuda a generar hàbit d'estudi, a millorar la concentració, a augmentar la confiança en ell mateix i el motiva per aprendre i per desenvolupar-se en qualsevol àmbit de la vida", indica González. —

Toru Kumon recomanava treballar segons els interessos i les capacitats de l'infant

"L'objectiu és que el nen aprengui tot el que pot aprendre", diu el cap de comunicació de Kumon

Aprentatge

Eines de reforç

L'Associació Lectura Fàcil -una entitat sense ànim de lucre creada l'any 2002 a Barcelona arran d'un moviment iniciat al nord d'Europa- s'adreça a totes les persones, siguin nens o adults, que tenen dificultats de comprensió lectora (dixlexia, trastorns per defecte d'atenció, immigrants que desconeixen la llengua...). L'entitat té per objectiu democratitzar l'accés a la lectura, i treballa assessorant altres entitats, editorials i institucions perquè puguin elaborar el seu material segons els principis de la lectura fàcil. A grans trets, aquests principis temen com a marc narrar una història concreta i lògica amb una única línia argumental. I això es fa efectiu amb eines com descriure els fets en ordre cronològic, donar una continuïtat lògica a l'acció, relatar accions directes -sense excessius personatges-, evitar el llenguatge abstracte i simbòlic i utilitzar un llenguatge senzill però digne. "Les nostres grans alhades són les biblioteques", explica Laila Vidal, representant de l'entitat. Actualment, els materials creats sota els principis de la lectura fàcil són utilitzats en més de 1.000 clubs de lectura d'arreu de Catalunya, a més de servir de suport a la feina de professors i famílies en qüestions relacionades amb l'aprenentatge de la lectura.

Fant escola

Lletra i dibuix

¿Quina millor manera de fer que els nens s'interessin per la paraula escrita que ajudant-los a crear el seu propi llibre? Amb aquesta filosofia, un grup d'escriptors i il·lustradors agrupats sota el nom de Vox Prima organitzen tallers de pictoescritura per als alumnes dels centres públics del barri de Sant Ildefons, a Cornellà. Son diferents sessions de treball en què els alumnes, a partir dels estímuls generats per un escriptor, van donant forma a una història. Durant la pluja d'idees, un il·lustrador les va dibuixant. El taller acaba amb l'edició del conte.

Separats amb nens, uniu-vos!

David Cirici

Espies i confidents

Quan hi ha vacances escolars i els nens tornen de passar uns dies amb l'altre progenitor, hi ha la temptació de preguntar-los què han fet, i si s'han divertit. Sembla preguntes innocents, però els separats sabem que els nens no les perceben així. Ni que sigui perquè en alguna ocasió hegin preguntat alguna cosa més; qui hi havia i coses així. Quessevol preguntar que intenta recollir informació sobre el territori de l'altre té alguna cosa d'espionatge. Els nens ho saben i per això no solen respondre a aquesta mena de preguntes amb gaire generositat. Preguntar sobre l'altre és una manera de comparar. I ells no volen entrar en aquest joc perquè els angotxa. No poden dir que s'ho han passat fantàstic, perquè pensen que potser no ens farà cap gràcia i que ho veurem com una manera de dir que amb nosaltres no s'ho passen tan bé. I per això mateix no poden dir que s'han avorrit. El normal és que ens donin una resposta eixida: "Molt bé".

La prevenció dels nens potser no hi seria si mai haguessim tingut cap interès a aconseguir cap mena d'informació a través d'ells. Però rarament és així. Des dels que es creuen que tenen dret a preguntar i ho fan amb tota la barra -inconscients de la inseguretat i l'angotxa que poden provocar en els nens- fins als que pensen que fan tan bé les preguntes que ells no hi cauran, tinc la impressió que la majoria de separats hem caigut alguna vegada en la temptació d'utilitzar als nostres fills com a espies.

Comportament a evitar

Suposo que no cal dir que els psicòlegs insisteixen en la importància d'evitar aquest comportament, que consideren especialment lesiu per a les criatures. A partir d'una certa edat, els nens veuen venir els pares de lluny. Si després d'un cap de setmana amb l'altre els pregunten com s'ho han passat, la resposta serà de tràm. A la pregunta "Què heu fet?", potser encara respondran alguna cosa. Però no amb prudència; no fos cas que els preguntéssim "I qui hi havia?", a veure si la mamà o el papà anaven sols o no. Que els nens tinguin les seves defenses i evitin d'embarrancar-se en interrogatoris no vol dir que se salvin de sentir-se enmig d'un conflicte. I a conclusió és que no podem preguntar-los res del que han fet a casa de l'altre? Doncs no. Si que podem. Però no ens enganxem sobre la intenció de les nostres preguntes!

David Cirici és escriptor

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència